

SAMENVATTING

STARTNOTITIE INDIVIDUELE BEOORDELING

VAN MINDERJARIGEN IN HET STRAFRECHT

Minderjarige slachtoffers en minderjarige verdachten hebben recht op passende bescherming en begeleiding gedurende het strafproces. Om te kunnen onderscheiden wat de minderjarige specifiek nodig heeft, is een gedegen individuele beoordeling van fundamenteel belang waarbij rekening wordt gehouden met leeftijd en persoonlijke omstandigheden. Het recht op een individuele beoordeling, is geregeld in drie bindende richtlijnen van de Europese Unie (hierna: EU), te weten de richtlijn bestrijding van (online) seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen¹, de slachtofferrichtlijn² en de richtlijn procedurele waarborgen voor minderjarige verdachten/beklaagden³. De EU richtlijnen zijn inmiddels in nationale wetgeving omgezet. Uit de richtlijnen volgt geen eenduidige definitie van de individuele beoordeling.

In 2020-2021 heeft Defence for Children Nederland, samen met organisaties uit andere Europese landen, deelgenomen aan het EU-project *FOCUS on my Needs: Working together for Children in criminal proceedings (2020-2021)*. Het project had als doel: het bevorderen van een degelijke en multidisciplinaire individuele beoordeling, zodat minderjarigen die als slachtoffer of als verdachte in aanraking komen met justitie, zorg op maat krijgen en toegang hebben tot passende individuele hulp en behandeling. De implementatie van een robuuste, multidisciplinaire individuele beoordeling wordt gezien als belangrijk element van kindgerichte procedures.

1 EU Directive 2011/93 on combating the sexual abuse and sexual exploitation of children and child pornography.

2 EU Directive 2012/29 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime.

3 EU Directive 2016/800 on procedural safeguards for children who are suspects or accused persons in criminal proceedings.

**3 BINDEnde
RICHTLIJNEN**

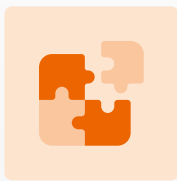

10 PARAMETERS

Parameters

Om de stand van zaken in Nederland rondom de individuele beoordeling in beeld te kunnen brengen en landen onderling te kunnen vergelijken, is een overkoepelende maatstaf van belang. Bij de start van het EU-project zijn Parameters⁴ ontwikkeld als overkoepelende maatstaf. De Parameters vormen de leidende beginselen ten behoeve van het uitvoeren van individuele beoordelingen van minderjarige verdachten en slachtoffers die in aanraking komen met het strafrecht.

1. Holistisch en allesomvattend

Of het nu gaat om minderjarige slachtoffers, verdachten of beklaagden; alle kinderen die in aanraking komen met het strafrecht hebben baat bij een individuele beoordeling van hun persoonlijke omstandigheden, met het oog op het nemen van passende maatregelen die aansluiten bij hun behoeften. Dit kunnen strafrechtelijke maatregelen betreffen, maar ook maatregelen die via het civiele recht kunnen worden getroffen.

2. Inclusiviteit

De procedure van het uitvoeren en gebruiken van een individuele beoordeling wordt dusdanig aangepast dat rekening wordt gehouden met de behoeften van alle kinderen, ongeacht hun leeftijd, nationaliteit, persoonlijke omstandigheden of eigenschappen.

3. Participatie

De individuele beoordelingsprocedure moet dienen als centraal middel om ervoor te zorgen dat het kind deel kan nemen aan de strafprocedure in zijn geheel en toegang heeft tot de procedurele waarborgen die er voor hem zouden moeten zijn.

4. Kindgerichte en kind sensitieve procedure

De individuele beoordeling zou moeten plaatsvinden op dusdanige wijze dat de behoeften van het kind centraal staan (bijvoorbeeld waar mogelijk in een kindvriendelijke omgeving), waarbij het belang van het kind een eerste overweging vormt.

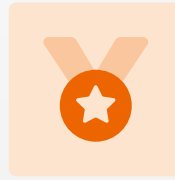
5. Continu en actueel

De individuele beoordeling vindt plaats op het eerst mogelijke moment maar moet daarna wellicht worden geactualiseerd. De beoordeling zelf draagt bij aan alle handelingen tijdens de gehele strafprocedure en daarbuiten.

6. Multidisciplinair

Het kind moet kunnen rekenen op een individuele beoordeling waarbij gebruik is gemaakt van een multidisciplinaire aanpak, waarbij samenwerkt wordt door de betrokken professionals.

7. Kwaliteit

De individuele beoordeling wordt uitgevoerd door gekwalificeerd, (daartoe) opgeleid personeel.

8. Voorzien van juiste middelen/verduurzaam

De individuele beoordeling moet een proces zijn met naar behoren toegewezen middelen, in termen van capaciteitsopbouw en samenwerking tussen instanties.

9. Gericht op effect

Een individuele beoordeling wordt uitgevoerd als een concrete maatregel om tot concrete resultaten te komen om aan de rechten en behoeften van kinderen te voldoen.

10. Gericht op vooruitgang (bijdragen aan leerproces)

Regelmatige evaluatie van de ervaringen in het kader van de procedure leidt tot systematische verbeteringen bij het inspelen op de behoeften van kinderen in de strafrechtelijke procedure.

⁴ De Parameters zijn gebaseerd op het VN-Kinderrechtenverdrag (en bijbehorende General Comments), het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, het EU Handvest voor de Grondrechten en de Richtsnoeren voor kindvriendelijke justitie opgesteld door het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

Verschillen tussen minderjarige slachtoffers en verdachten

Nederland heeft het recht op een individuele beoordeling van minderjarige verdachten en minderjarige slachtoffers geborgd in wet- en regelgeving. Ook zijn instrumenten ontwikkeld om de individuele beoordeling in de praktijk te verrichten.

Opvallend zijn de aanzienlijke verschillen tussen de beoordelingsprocedures en -instrumenten voor minderjarige slachtoffers en minderjarige verdachten. Bij **minderjarige verdachten** is sprake van een continue proces; als een rode draad gedurende het jeugdstrafproces ondergaat de minderjarige telkens een individuele beoordeling. Er is een instrumentarium voor ontwikkeld, vele bronnen worden geraadpleegd en sprake is van een multidisciplinaire aanpak. Dit vormt een groot contrast met de individuele beoordeling van **minderjarige slachtoffers**. Voor hen is niet een doorwrocht instrument ontwikkeld, worden niet veel bronnen geraadpleegd, is onduidelijk wie regie voert en hierdoor is de toepassingspraktijk veel willekeuriger. De beoordeling is veelal afhankelijk van de leeftijd van het slachtoffer, de aard van het delict en de fase van de procedure. De enorme discrepantie vraagt om een meer holistische benadering van minderjarigen die in aanraking komen met het strafrecht, temeer omdat minderjarigen met name op sommige themagebieden zowel slachtoffer als verdachte (kunnen) zijn.

Een gemeenschappelijk begrip van wat een individuele beoordeling inhoudt, is essentieel. Een punt van aandacht is inclusie. Het is onduidelijk in hoeverre de beoordelingsprocessen die nu bestaan, rekening (kunnen) houden met de uiteenlopende behoeften, omstandigheden en bijzonderheden van minderjarigen. Een aandachtspunt hierbij is de ervaring van minderjarigen; hoe begrijpelijk en inzichtelijk is 'de individuele beoordeling' voor hen? Voorts zijn monitoring, reflectie en evaluatie van het beoordelingsproces nodig om de effectiviteit ervan te waarborgen. Onderdeel hiervan is het bevorderen van kennisuitwisseling tussen ketenpartners. Dit kan bijdragen aan een meer geïntegreerde aanpak. Tot slot kan herstelrecht, zoals bemiddeling en mediation, vaker worden ingezet. Het bevorderen van herstelgerichte oplossingen en het informeren van minderjarigen over de beschikbare opties kunnen bijdragen aan hun herstelproces en vooruitgang.

Aanbevelingen

Om het recht op een individuele beoordeling in Nederland te versterken en beter te implementeren, is een meer **holistische** benadering nodig die de unieke situatie van zowel minderjarige slachtoffers als minderjarige verdachten naar behoren in kaart brengt. Dit vraagt om structurele financiering, vooruitgang en samenwerking

binnen de strafrechtelijke keten en daarbuiten. Bovendien ligt de nadruk nu vooral bij het voorkomen van herhaling, voor zowel minderjarige verdachten als minderjarige slachtoffers. Vanuit kinderrechtenperspectief bevelen we aan de nadruk te verschuiven naar wat een kind dat in aanraking komt met het strafrecht, nodig heeft. Dit vereist een meer uitgebreide **needs assessment**, waarbij de beoordeling van de behoeften van de minderjarige regelmatig wordt geactualiseerd gedurende het strafproces.

Daarnaast bevelen we aan dat minderjarigen beter worden geïnformeerd over het proces van de individuele beoordeling. Het creëren van heldere en toegankelijke informatie over wat zij kunnen verwachten en welke rechten zij hebben, draagt bij aan hun betrokkenheid en begrip. Het betrekken van minderjarigen is essentieel voor een **inclusieve en participatieve aanpak**.

Verder bevelen we aan meer onderzoek te doen, data te genereren en te **innoveren**. Door hulpmiddelen te ontwikkelen en in te zetten, kan de ondersteuning aan minderjarigen worden gemoderniseerd en toegankelijker worden gemaakt. Ook moet in het kader van participatie gedacht worden aan het bevorderen van het horen van minderjarigen in een kindgerichte omgeving. Bovendien kan een feedbacksysteem worden ingevoerd om de ervaringen van minderjarigen en betrokken professionals te evalueren en te verbeteren.

Voorts bevelen we de doorontwikkeling aan van **multidisciplinaire** samenwerking tussen de diverse ketenpartners. Het bevorderen van informatie-uitwisseling en een inclusieve, kindgerichte aanpak binnen deze samenwerking is cruciaal. Juist in zaken waar sprake is van minderjarige verdachten én minderjarige slachtoffers.

In het licht van het voorgaande, bevelen we ook aan vaker te verwijzen naar (jeugd specifieke) herstelrechtelijke interventies. **Herstelrecht** kan een effectieve en op maat gemaakte oplossing bieden die bijdraagt aan het herstel en de verwerking van minderjarigen. Het opnemen van een verwijzing naar herstelrecht als een primaire overweging in de eerste fase van de procedure vraagt om verdere uitwerking en implementatie in de praktijk.

Jeugdspecialisme

Tot slot is het behouden en het verder doorvoeren van het jeugd-specialisme van belang. Specifieke en continue opleiding van professionals die met minderjarigen werken, is een vereiste om kindgerichte procedures te kunnen waarborgen.

Contact

Eva Huls, Defence for Children – ECPAT
071 - 51 60 980